

Література

1. Гловінський М. Інтертекстуальність. *Теорія літератури в Польщі. Антологія текстів. Друга половина ХХ – початок ХХІ ст./ За заг. редакцією В.Моренця.* Київ : ВД «Києво-Могилянська академія», 2008. С. 284–309. 2. Енциклопедія постмодернізму / За ред. Чарлза Е. Вінквіста та Віктора Е. Тейлора. Київ : Основи, 2003. 504 с. 3. Ключек Г. Інтертекстуальність як чинник художньої енергії літературного твору (вірш Василя Голобородька «Кривий танець») *Слово і час.* 2019. №1. С.12–24. 4. Літературознавча енциклопедія: у 2 т. / Автор-укладач Ю. Ковалів. Київ : Академія, 2007. Т. 1. 608 с. 5. Літературознавчий словник-довідник / Ред. Р. Т. Гром'як, Ю.І.Ковалів, В.І. Теремко. Київ : Академія, 2007. 752 с. 6. Сорока М. Інтертекстуальність поезії Юрія Тарнавського. *Слово і час.* 2002. №7. С.15–21. 7. Фатеева Н. Контрапункт інтертекстуальности, или Интертекст в мире текстов. Москва : Агар, 2000. 280 с.

Катерина Ангеловська, Анна Поп

Особливості англійської пунктуації та інтонації (на матеріалі роману «Американська трагедія» Теодора Драйзера)

Особливості пунктуації та інтонації, що використовував у своїх творах Т. Драйзер, збереглися до наших днів. Це дає можливість стверджувати, що письменник узаконив значну кількість лексичних і граматичних норм, які стали основою для вироблення норм сучасної англійської мови та формування культури мовлення.

Розглянемо розділові знаки та критерії їх використання в англійській мові на матеріалі вказаного роману. Різні аспекти використання розділових знаків для членування тексту синтаксичного (комою виділяти звертання, відокремлені звороти, вставні слова, підрядні речення, одне головне від іншого), логічного (лапками виділяти цитати й іронічно вжиті слова, дужками вставний коментар до тексту, а абзацами логічно завершені частини тексту) та інтонаційного (паузи позначувати коротші – комою, а довші – крапкою, рисою, при недокінченій думці – трьома крапками; питальну інтонацію позначувати знаком запити, а емоційну – після вигуків і звертань – знаком оклику) перехрещуються й ті самі знаки вживаються в різних функціях.

В англійській мові речення, як правило, закінчуються крапкою (full stop), знаком питання (question mark) або знаком оклику (exclamation mark or shout mark). Використовують крапку (full stop) для завершення речення або основної думки. Крапка (.) одна з найбільш використовуваних розділових знаків. Вимовляючи розповідні речення ми в основному використовуємо низхідний тон (Low Fall).

«The boy moved restlessly from one foot to the other, keeping his eyes down, and for the most part only half singing» [3, с. 16].

Знак питання (?) використовують у кінці речення для завершення питальної думки. В питальних реченнях ми використовуємо як підвищений тон (Low Rise) – загальні питання, так і низхідний (Low Fall) – спеціальні питання.

«Hey, you're the fellow whose sister plays the organ. Is there anything else she can play?» [3, с. 28].

«We will first sing a hymn of praise, so that any who may wish to acknowledge the Lord may join us. Will you oblige, Hester?» [3, с. 16].

Знак оклику (exclamation point (exclamation mark, shout mark) (!) вказує на особливий наголос на сказане речення. В англійській мові окличні речення промовляємо низьким тоном (Low Fall).

«Oh, the snares and pitfalls that beset us all! And then the soothing realization that Christ is ever with us, to counsel, to aid, to hearten, to bind up our wounds and make us whole! Oh, the peace, the satisfaction, the comfort, the glory of that!» [3, с. 35].

«I do declare, Joe! Looka here. It does look like the child mighta been hit by somethin'! Looka here, Joe!» [3, с. 13].

«My Roberta dead! My daughter! Oh, no, no, Roberta! Oh, my God! Not drowned! It can't be. And her mother speaking of her only an hour ago» [3, с.30].

2) Правильне вживання двокрапки та крапки з комою в англійській мові. Крапка з комою (;) має два способи використання. Крапку з комою використовують, щоб розділити дві незалежні частини речення. Слід звернути увагу на те, якщо дві частини речення є поширеними та складеними, то краще вжити крапку. Крапку з комою можна використати, щоб розділити поширені частини складного речення. В обох випадках доцільно використовувати низхідний тон (Low Fall), так як думка закінчена.

«And at last Mrs. Alden treated with heroin and crooned and mourned over by all present, being brought to the stage where it was possible, slowly and with much encouragement, to hear in the first place what the extenuating circumstances were; next being questioned concerning the identity of the cryptic individual referred to in Roberta's letter» [3, c. 34].

Двокрапка також має два аспекти (:) використання. Двокрапку використовують для виголошення ряду однорідних предметів. Як правило, слово «following» вказує на вживання двокрапки (colon). Даний знак використовують у кінці речення, яке закінчується іменником, інтонація при цьому низхідна (Low Fall).

«Lifted hands, half-open mouth, an eerie, eccentric and uncalculated tensing and then widening of the eyelids, and then the word: «Roberta!» [3, c. 33].

Неправильне вживання: *«It's not more than fifty miles direct by car, if that much. Poor roads, though,» he added. Then: «That poor woman. I dread that scene. It will be a painful one, I know» [3, c. 25].*

У цьому випадку доречно послатися на судження О. Я. Антипової, яка цілком справедливо стверджує: «Інтонацію можна визначити як єдність мелодії мовлення, наголосу в реченні та темпу мовлення, які служать для вираження думки, волі, емоцій та настроїв мовців. Інтонація 1) організовує речення; 2) визначає комунікативні типи речень; 3) ділить речення на інтонаційні групи; 4) висловлює контраст і погляди» [1, с. 7].

3) Кома [comma (,)] використовується для позначення зупинки або паузи на письмі. Для окремих частин речення, незакінчених за змістом використовують підвищений тон (Low Rise). Визначають кілька основних способів використання коми у письмі:

Використовують кому для відокремлення прикладок та уточнень:

«And then reaching over and gathering her in his strong arms, he drew her in, dripping and lifeless, while his companions signaled to the other searchers, who came swiftly» [3, c. 13].

Кому також використовують для відокремлення однорідних частин мови.

«And putting back from her face the long, brown, thick hair which the action of the water had swirled concealingly across it, he had added...» [3, c. 78].

Комою відділяються назва міста та штату при написанні адреси. Також слід відокремлювати назву міста та штату від решти речення.

«Los Angeles, CA, is one of the largest cities in the United States» [3, c. 40].

Слід також відокремлювати вступні фрази кожного речення [Каушанська В. Л.].

«In the first instance, because of the disappearance of a boat and an apparently happy and attractive couple bent on sight-seeing, an early morning search, instigated by the inn-keeper of this region, had revealed, in Moon Cove, the presence of the overturned canoe, also the hat and veil» [3, c. 12].

Кома розділяє складні підрядні речення, які з'єднуються сполучниками – such as and, as, but, for, nor, so, or yet. Кому ставлять перед сполучником.

«And was she here now reproachfully and gloomily pursuing him with mistaken accusations, as true as it might be that he had intended to kill her at first?» [3, c. 50].

Звертання також відокремлюють комою в англійській мові.

«Very good, Fred. Then don't say anything more about it to any one for the present, will you?» [3, c. 23].

В англійській пунктуації комою відділяють пряму мову. Але вислів у непрямій мові не потрубує коми.

«Yes, sir. Just that,» replied the coroner» [3, c. 23].

В англійській мові пунктуація носить більш логіко-комунікативний характер, тобто щільніше пов'язана зі змістом речення та інтонацією. Розділові знаки можуть свідчити про наявність логічного наголосу, показувати межу ритмічної групи, являтися сигналом паузи тощо і можуть бути відсутніми там, де вони повинні бути у відповідності до вимог синтаксису. Хоча в деяких випадках пунктуація диктується виключно комунікативним розумінням, вона є ситуативно обумовленою і цілком залежить від того, хто пише, використання розділових знаків в англійській мові все ще підпорядковується чітко визначеним правилам.

Отже, однією з важливих домінант художнього мовлення Т. Драйзера є широке використання різноманітних пунктуаційних та інтонаційних особливостей, дослідження яких дає змогу повніше схарактеризувати мовностилістичну систему письменника.

Література

1. Антипова Е. Я. Пособие по английской интонации: учеб. пособие для пед. ин-тов. Ленинград : Просвещение, 1974. 230 с. 2. Каушанская В. Л., Ковнер Р.Л., Кожевникова О.Н., Прокофьева Е. В.

Грамматика английского языка. Пособие для студентов пед. ин-тов. Москва : Просвещение, 2007. 319 с. 3. Dreiser Th. An American Tragedy. Moscow: Foreign Languages Publishing House, 1951. 402 p.

Анжеліка Нікітіна

Науковий керівник – Віра Гуменна

Поетикальний аспект поезій Лесі Українки

Свобода, незалежність є основними передумовами творчої діяльності людини, повноцінно духовного життя її й суспільства, народу, нації. Одна з найважливіших категорій художнього світогляду Лесі Українки – свобода творчості. Поетеса осуджує рабську психологію примирення з підневільним становищем. Як визначають дослідники, неоромантичний світогляд поетеси спрямований «насамперед на визволення індивідуальності в житті і в соціумі» [2, с. 79]. Слід зауважити, що неоромантизм передбачає визволення особистості в суспільстві, а не від суспільства, як у класичному романтизмі. Неоромантичний герой не вивищений, а підносить оточення до свого рівня, формуючи суспільство вільних особистостей. Така позиція свідчить про засвоєння неоромантизмом ідей Просвітництва. Важливо, що неоромантичний світогляд Лесі Українки зафіксований не лише в її художній практиці. Поетеса розробляла також теоретичні положення неоромантизму. На її переконання, основоположним для неоромантизму є принцип «гармонії ідеалу з життєвою правдою» [4, с. 81].

Як світоглядну ознаку неоромантизму Леся Українка підкреслювала прагнення особистості, яка не протиставлена суспільству, а діє в суспільстві, до визволення. «Старий романтизм прагнув визволити особистість, але тільки винятково героїчну, – від натовпу; натуралізм вважав її безнадійно підпорядкованою натовпу... неоромантизм прагне визволити особистість в самому натовпі, розширити її права, дати їй можливість знаходити собі подібних або, якщо вона виняткова і до того ж активна, дати їй нагоду підносити до свого рівня інших... Таким чином знищується натовп як стихія, і на місце його стає суспільство, тобто спілка самостійних особистостей» [5, с. 236–237]. Отже, основна цінність неоромантичного світогляду, на думку поетеси, – вільна і соціально активна особистість, що є культуротворчим чинником суспільства. Леся Українка відзначила й таку особливість неоромантичної літератури, як емоційна виразність: «Вони всі пишуть новоромантичним стилем і постійно протиставляють почуття розуму» [3, с. 14].

В поезії Лесі Українки помічаємо багатогранне художнє функціонування таких прикметних міфологем і образів-концептів, як внутрішня Голгофа, шлях, полон, самофіра, терновий вінець, символіка камінного, Сфінкс, пророцтво тощо, які свідчать про широкий спектр культурного діалогу між Україною і світовим мистецтвом, що було надбанням художньої палітри Лесі Українки як поетеси.

Це доводить думку про її універсалізм, про її вміння не лише оперувати готовими біблійними, народнопоетичними, східними і західними образами, що втілюють культурну пам'ять народу, їх постійну інтегративність, але й продукувати власну образну систему, органічно включену в одвічний кругообіг ідей та їх художніх втілень.

Леся Українка, переконано знаючи єгипетську міфологію, не могла не звернути увагу на зв'язок у свідомості давніх єгиптян понять: «бог» – «сонце» – «фараон». Тому й постать Сфінкса ототожнюється у поетеси з ідолом. Така суперечлива багатозначна постать, як Сфінкс, ототожнюється з деформованими уявленнями людей про Справедливість. Згідно з засадами національної психології усталена в українській літературі традиція виводила цілісне сприйняття таких основ української ментальності, як «воля», «правда», «доля», «любов»... Звертаючись до єгипетської чи давньогрецької міфології, поетеса знаходила сюжети й мотиви, що відповідали своєрідному мисленню українця і внутрішньому світові самої авторки.

«Титанізм духу» поетеса розповсюджує на різні творчі постаті та дії. Його уособлює в собі образ Прометея, до якого неодноразово зверталася поетеса, відголоски «прометеїзму» неодмінно присутні у творчій діяльності, символами якої є спів золотистої арфи і ридання щирого серця, бо стан емоційного прозріння нерідко уподібнюється Лесею Українкою достану екзальтованого внутрішнього душевного руху.

«А в серці тільки ти, єдиний мій, коханий рідний краю!» – так щемливо-ніжно зверталася до своєї землі Леся Українка, поетична мовотворчість якої стала найвизначнішим явищем української культури пошевченківської доби. Розвиваючи літературні традиції Кобзаря, вона водночас сприяла утвердженню єдиної літературної мови на всьому ареалі українського етносу і, що особливо важливо, невтомно працювала над її творенням» [3, с. 14].